

Ministerie van LNV
t.a.v.
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Actualisatie schelpdierbeleid 2023 - 2032			

Middelburg, 1 november 2022

Geachte heer ,

Schelpdiervisserij- en kweek levert duurzaam en gezond voedsel van hoge kwaliteit en draagt in belangrijke mate bij aan het positieve imago van onze provincie. Daarnaast is deze vorm van aquacultuur van belang voor onze regionale economie vanwege de directe en indirecte werkgelegenheid die deze economische activiteiten genereren.

Tegelijkertijd zien wij dat de instandhoudingsdoelstellingen van de Deltawateren onder druk staan. In de Deltawateren worden ook in een volledig ongestoorde situatie de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald. Dat vraagt een evenwichtig beleid waarbij voldoende aandacht is voor economische activiteiten maar waar ook aandacht is voor de natuurwaarden van deze voor Zeeland belangrijke Deltawateren.

Wij zijn dan ook verheugd dat de minister voornemens is een nieuw beleidskader vast te stellen voor de schelpdiervisserij- en kweek in de kustwateren en zoute binnenwateren. Dit biedt alle betrokkenen duidelijkheid en zekerheid met betrekking tot het (economisch) perspectief voor de komende periode en geeft handvaten voor het behoud van de natuurwaarden van de Deltawateren.

In dit verband merken wij op dat het document op een aantal punten ruimte biedt voor verschillende interpretaties doordat begrippen worden gehanteerd als 'in beginsel', 'eventuele visserij op deze soort', 'bezien zal worden' en 'onder stringente voorwaarden' (waarbij de voorwaarden niet worden genoemd). Om misverstanden te voorkomen lijkt het ons verstandig zo concreet mogelijk te omschrijven wat bedoeld wordt. Verder missen wij op een aantal punten de ecologische onderbouwing. Uit een in onze opdracht uitgevoerde passende beoordeling blijkt dat in de Oosterschelde met name het recreatief rapen van schelpdieren een beperkend effect heeft op de voedselvoorraad van de scholekster, een soort die onder druk staat.

In de passende beoordeling wordt aanbevolen het recreatief rapen van kokkels in zijn geheel te verbieden omdat dat significant negatieve effecten heeft op zes van de zeven vogelsoorten die onder hun instandhoudingsdoelstellingen zitten. Ook bij het commercieel rapen van schelpdieren worden significante effecten niet uitgesloten.

Wij constateren dat een groot deel van de opmerkingen die wij gemaakt hebben met betrekking tot het 'hoofdlijndocument' dat u ons in de zomer van 2021 toestuurde, door u zijn overgenomen. Daarvoor zijn wij u erkentelijk.

Voor de komende beleidsperiode wordt ingezet op schaalbehoud. Vanwege ruimtegebrek, juridische inkadering als gevolg van ecologische randvoorwaarden en maatschappelijke ontwikkelingen ziet u geen ontwikkelingsruimte voor de schelpdiersector.

Schelpdierkweek levert een wezenlijke bijdrage aan de (regionale) voedselvoorziening en vormt daarmee een onderdeel van de voedseltransitie. In het beleidsvoornemen missen wij echter de ambitie die het Rijk wel toont op het gebied van de energietransitie en de natuurtransitie. De wereld verandert in rap tempo. Internationale ontwikkelingen tonen onze kwetsbaarheid aan als het gaat om een (te) grote afhankelijkheid van het buitenland ten aanzien van energievoorziening. Laten we hiervan leren voor wat betreft onze voedselvoorziening.

De Nederlandse schelpdiersector levert ons gezond voedsel van hoge kwaliteit met een uiterst geringe CO₂-voetafdruk. Dit pleit voor een ambitieus beleidsvoornemen waarin niet alleen bepaald wordt wie tot welke activiteit toegang krijgt, maar waarbij, binnen de randvoorwaarden, waar mogelijk ruimte wordt geboden aan deze vorm van voedselproductie. Daarbij dienen wij en uw ministerie rekening te houden met de inspanningsverplichting om de instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 te behalen.

De nieuwe Strategische richtsnoeren EU-aquacultuur (2021 – 2030) hebben als doel de realisatie van een concurrerende en duurzame aquacultuursector in de Europese Unie. Wij missen de doorvertaling van deze ambitie in het beleidsvoornemen schelpdiercultuur.

Een voorbeeld waar naar onze mening meer ambitie mogelijk is, is de kweek van Tapijtschelpen. Vanwege de risico's op verdere verspreiding van deze exoot, en de problemen met de handhaafbaarheid, staat u de kweek van de Filipijnse tapijtschelp (*Ruditapes philippinarum*) niet toe. Ten aanzien van de handhaafbaarheid stelt u dat het onderscheid tussen de Filipijnse tapijtschelp en de inheemse geruite Tapijtschelp (*Venerupsis decussata*) niet of nauwelijks te maken is. Wij zijn van mening dat het onderscheid tussen beide soorten goed te maken is op basis van kleur, patroon van de schelp en sifons. Als u desalniettemin van mening bent dat dat niet het geval is, biedt dna-onderzoek een mogelijkheid het onderscheid tussen beide soorten met zekerheid vast te stellen. Wij geven u in overweging deze mogelijkheden nader te onderzoeken.

Wij zijn benieuwd naar het tijdstraject van het 'lopend onderzoek waaruit blijkt dat kweek van de Filipijnse Tapijtschelp geen negatieve effecten op de natuurwaarden heeft' (p.11). De uitkomsten van dit onderzoek kunnen wat ons betreft een opmaat zijn naar het wel toestaan van de kweek van deze tapijtschelpen.

In dit verband vragen wij uw aandacht voor het experiment in het Veerse Meer waar reeds sinds 2010 de inheemse Tapijtschelp wordt gekweekt en de Filipijnse als bijvangst wordt gevangen. De betreffende ondernemer heeft in de periode 2010 tot heden aan alle verplichtingen ten aanzien van rapportages, monitoring en onderzoek voldaan. Er is geen enkele aanwijzing dat deze activiteit in de afgelopen 12 jaar tot negatieve effecten op de flora en fauna heeft geleid. Wij verzoeken u met de betreffende ondernemer in gesprek te gaan en een passende oplossing voor zijn situatie te vinden.

Overigens kunnen wij ons vinden in uw voornemen de visrechten voor Tapijtschelpen in eerste instantie toe te kennen aan de beroepsvissers en schelpdierkwekers in het betreffende gebied. Voor wat betreft het Grevelingenmeer en het Veerse Meer zijn de visrechthebbenden beperkt in aantal en homogeen van samenstelling. Dit is voor de Oosterschelde echter niet het geval. Wij vragen ons af hoe u concreet met de rechten voor de visserij op Tapijtschelpen op de Oosterschelde om wilt gaan.

Wij hebben begrip voor uw terughoudendheid om mechanische visserij op Filipijnse tapijtschelpen in de Oosterschelde en Westerschelde toe te staan. Dit omdat Filipijnse tapijtschelpen zich voor een groot deel in beschermde habitattypen bevinden (H1160 Oosterschelde en H1130 Westerschelde). Deze habitattypen staan onder druk, dus vanwege de negatieve effecten die mechanische schelpdiervisserij aan deze habitattypen kan hebben, is deze keuze begrijpelijk.

Tenslotte vragen wij ons af of u voornemens bent het (handmatig) vissen van Tapijtschelpen ook in de Voordelta toe te staan. Daarover bereiken ons regelmatig vragen van geïnteresseerde vissers.

In het beleidsvoornemen hadden wij graag de door het Rijk voorziene acties gezien met betrekking tot de waterkwaliteit van de Grevelingen en het Veerse Meer. Zoals u weet is de waterkwaliteit van het Grevelingenmeer inmiddels dusdanig slecht dat gesproken kan worden van een ecologisch en economisch rampzalige situatie. In het licht van het beleidsvoornemen schelpdierkweek zijn wij benieuwd welke acties u op korte termijn voorziet om hierin verandering te brengen.

De Deltawateren zijn aangewezen als Natura 2000-gebied waarin een flink aantal gebieden niet of beperkt toegankelijk is. De wettelijke basis hiervoor vormt het Toegangsbeperkingsbesluit (TBB). We zien dat het met de instandhoudingsdoelstellingen van de Deltawateren niet goed gaat, ondanks de beperkingen uit het TBB. Vele van deze gebieden zijn reeds jaren geleden aangewezen in dit kader. Wij vragen onderzoek te (laten) doen naar de zonering van de toegankelijkheidsbeperking van deze gebieden. Immers, de natuur is dynamisch, dat zijn de Deltawateren ook en de visserij zal zich daarin ook moeten kunnen bewegen. In dit verband wijzen we tevens op een discrepantie in het beleid ten aanzien van de toegankelijkheid van de Noordelijke Tak van de Oosterschelde. Waar deze is gesloten voor beroepsvisserij (waaronder het beroepsmatig rapen van schelpdieren), is deze wel toegankelijk voor recreatieve schelpdierrapers hetgeen naar onze mening vanuit ecologisch perspectief niet te rechtvaardigen valt, mede gezien de resultaten van de door ons uitgevoerde Passende Beoordeling. Overigens merken wij op dat het recreatief rapen van schelpdieren wel aan de orde komt in uw beleidsvoornemen, maar het beroepsmatig rapen niet. Wij zouden voor het recreatief rapen van schelpdieren graag nieuw beleid geformuleerd zien. Zeker daar uit de passende beoordeling blijkt dat deze activiteit significant negatieve effecten heeft. We zien ons daarbij echter geremd door het besluit van Rijkswaterstaat om de Natura 2000-beheerplannen, waar deze activiteit in geregeld is, ongewijzigd te verlengen. Daardoor ontstaat wat ons betreft geen ruimte voor het formuleren van nieuw beleid. Dat betekent dat de werkgroep die ons op dat gebied adviseert niet gecontinueerd zal worden. Wij zijn trouwens, met u, van mening dat beleid op het terrein van het recreatief rapen van schelpdieren wenselijk is. Mochten er mogelijkheden zijn de vrijstellingen in het Beheerplan ten aanzien van het recreatief rapen van schelpdieren tussentijds te wijzigen zullen wij de werkgroep continueren en verder gaan met het opstellen van passend beleid.

Voor het commercieel rapen van schelpdieren zullen we, als bevoegd gezag in het kader van de Wet Natuurbescherming, beleid formuleren. Dit zullen wij in nauw overleg met alle betrokkenen, waaronder uw ministerie, doen. In dat verband hebben wij de volgende vraag.

Op grond van de door Provincie Zeeland vastgestelde "*Beleidsregel tijdelijke opschorting vergunningverlening voor het bedrijfsmatig handmatig rapen van schelpdieren en het bedrijfsmatig snijden van zeegroenten in de Deltawateren*" van 6 november 2018 wordt in artikel 2 gesteld dat het verlenen van vergunningen op grond van artikel 2.7 tweede lid van de Wet natuurbescherming voor het bedrijfsmatig handmatig rapen van schelpdieren wordt opgeschort totdat hiervoor beleid is vastgesteld. De vraag is wat gezien de eisen en voorwaarden voor het "experimenteerbeleid" de mogelijkheden zijn voor voortzetting van het beroepsmatig rapen van oesters. Aangezien het beroepsmatig rapen van oesters een pilotproject betreft (dus experimenteerbeleid ?) en er nog geen beleid door de Provincie Zeeland in de vorm van een Beleidsregel hiervoor is vastgesteld. Betekent dit dat voor een eventuele voortzetting van deze activiteit er aan de voorwaarden moet worden voldaan zoals genoemd in de tekst (o.a. verplichte tussenkomst van een wetenschappelijk instituut voor het schrijven dan wel beoordelen van een monitoringsplan en verlenging van de pilot eerst na een objectieve evaluatie door een deskundige op basis van het plan van aanpak) ?

Wij constateren dat de tekst van uw beleidsvoornemen in overeenstemming is met de (huidige) concept-tekst van de intentieovereenkomst *Oesterkweek, Duurzaamheid en Natuur* waaraan de Nederlandse oestervereniging, de NMO's, rijks- en provinciale overheden momenteel werken. Hierin wordt op basis van voortschrijdend inzicht gekeken naar een ecologische en economische verduurzaming van de oesterkweek. Wij hopen dit proces omstreeks de jaarwisseling af te ronden.

Voor wat betreft nieuwe locaties voor de schelpdierkweek noemt u de mogelijkheden in de Voordelta en de windparken. Wij gaan er van uit dat deze locaties aanvullend zijn aan de thans in gebruik zijnde productiegebieden Waddenzee, Oosterschelde, Grevelingenmeer en Veerse Meer. Vanwege conflicterende ruimteclaims (met o.a. de garnalenvissers) pleiten wij er nadrukkelijk voor de mogelijkheden van niet-bodemberoerende schelpdierkweek in voor de bodemberoerende visserij gesloten (natuur-)gebieden in de Voordelta en de Noordzeekustzone te bezien. Gelet op het voedselaanbod voor schelpdieren (in de vorm van chlorofyl) en de technische omstandigheden, achten wij de kans op succes daar groter dan in de windparken.

Het beperken van de mogelijkheden tot het indienen van innovatieve plannen en projecten tot het eerste kwartaal van het kalenderjaar heeft niet onze voorkeur. Zeker gelet op de doorlooptijd van vergunningaanvragen zal dit leiden tot flinke vertraging bij het operationaliseren van innovaties.

Met betrekking tot pagina 15, heroverweging kokkelvisserij en voedselreserveringsbeleid Oosterschelde, merken wij het volgende op. De Provincie Zeeland heeft in 2022 een vergunning op basis van de Wet Natuurbescherming verleend voor handkokkelvisserij in de Oosterschelde voor een periode van 5 jaar. Deze vergunning is verleend op basis van het 'oude' Schelpdierbeleid 2005 – 2022 waarbij een ander voedselreserveringsbeleid voor de Oosterschelde van toepassing was, dan nu wordt voorgesteld in uw beleidsvoornemen. Wij vragen ons af of de verleende vergunning van kracht blijft tot 2026 of dat u verwacht dat wij op dit gebied nieuw beleid formuleren overeenkomstig het in de Waddenzee gehanteerde beleid waarbij jaarlijks 95% van het kokkelbestand gereserveerd wordt voor vogels. Kunt u aangeven welke ecologische overwegingen ten grondslag liggen aan uw voornemen nu het instandhoudingsdoel voor de scholekster in de Oosterschelde niet gehaald wordt ?

In het beleidsvoornemen wordt ingezet op de afbouw van de mechanische kokkelvisserij in de Oosterschelde. Ook in de Westerschelde en de Voordelta is in principe nog mechanische kokkelvisserij toegestaan. Bent u niet voornemens deze in die gebieden ook af te bouwen ?

Op pagina 27, punt 4, stelt u dat 'betreffende ondernemers hun kansen kunnen vergroten door de door hen gehuurde ruimte, binnen de bestaande beleidskaders, anders te benutten...'. Wij vragen ons af of dit kansen biedt voor mosselzaadvang en/of - kweek boven mosselpercelen. Een aantal mosselkwekers ziet dit namelijk als kansrijke uitbreiding van de bedrijfsvoering.

Op pagina 29 lijkt sprake van een omissie. Hier wordt gesproken van sleepnetvisserij op de Oosterschelde. Dit is nadrukkelijk niet aan de orde want voor deze vorm van visserij is door de *Producentenorganisatie Delta Zuid/NVB* geen vergunning in het kader van de Wet Natuurbescherming aangevraagd. Wel is sprake van een beperkte mate van garnalenvisserij met behulp van de klossenpees.

De provincie Zeeland is deelnemer van de Blue Deal zoals die op 16 maart 2022, mede door de toenmalige minister van LNV, is ondertekend. De tekst van het beleidsvoornemen lijkt op enkele punten niet in lijn te liggen met de afspraken in het kader van betreffende Blue Deal. Hierover zouden wij graag met u van gedachten wisselen voordat over onderhavig beleidsvoornemen ten finale wordt besloten.

Op pagina 29 noemt u de ontwikkelingskansen voor de Zuidwestelijke Delta. U stelt: *"Gezien het huidige intensieve gebruik van de Oosterschelde wordt voor dit gebied gedacht aan een herinrichting van de schelpdiervisserij in samenhang met een bredereerschikking van alle gebruiksfuncties op en onder water. Het initiatief hiervoor ligt bij de provincie Zeeland"*. Wij vragen ons af op basis van welke overwegingen u tot het besluit komt dat het initiatief hiervoor bij de provincie Zeeland ligt. Temeer daar het merendeel van de publiekrechtelijke bevoegdheden bij het Rijk ligt (Visserijwet, Waterwet, merendeel van de bevoegdheden op het gebied van de Wet Natuurbescherming) en Rijkswaterstaat verantwoordelijk waterbeheerder is. Daarnaast is uw ministerie privaatrechtelijk verhuurder van zowel mossel- als oesterpercelen en vaste vistuigvakken. Wij zijn er derhalve vooralsnog niet van overtuigd dat het initiatief hiervoor bij ons dient te liggen. Indien de behoefte aan een dergelijke herinrichting breed gedeeld wordt, zouden wij graag met u van gedachten wisselen over een mogelijke werkverdeling, passend bij de bestaande bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.